

VÆKST GENNEM INNOVATION OG FORNYELSE

Møde i Vækstforum
den 25. – 26. november 2010

REGERINGEN

VÆKST GENNEM INNOVATION OG FORNYELSE

Møde i Vækstforum
den 25. – 26. november 2010

REGERINGEN

Vækst gennem innovation og fornyelse

1. Indledning og sammenfatning

Fornyelse og innovation i Danmark er ikke i top. Det har Vækstforum identificeret som en af Danmarks 10 centrale vækstudfordringer. Styrket innovation og fornyelse er en forudsætning for at løfte Danmarks vækstudfordring og skabe flere højproduktive arbejdspladser i Danmark.

Virksomheder, der løbende introducerer nye varer og tjenesteydelser, nye processer, nye organisationsformer, markedsføring og design, har højere produktivitet og skaber mere værdi end andre virksomheder. Nye attraktive produkter kan sælges til en høj pris. Nye maskiner og ny teknologi kan sænke produktionsomkostningerne. Og nye metoder i markedsføringen kan give adgang til nye markeder og kunder.

Innovationen i danske virksomheder er mindre end i flere andre lande

Der er tegn på, at innovationen i danske virksomheder er mindre end i flere andre lande. Det kan være en af forklaringerne på, at Danmark siden midten af 1990'erne har haft en svag produktivitetsudvikling.

Der er ikke nogen simpel forklaring på, hvorfor dansk innovation halter bagefter udlandets. Store virksomheder er oftere produkt- og procesinnovative end små og mellemstore virksomheder, ligesom der kan være store forskelle mellem brancher. Den danske erhvervsstruktur kan imidlertid ikke forklare, hvorfor Danmark ligger i det internationale midterfelt.

Betydelige offentlige investeringer i forskning, udvikling og innovation...

De offentlige investeringer i forskning, udvikling og innovation er styrket markant de senere år, blandt andet som led i Globaliseringsaftalen fra 2006 mellem en bred kreds af Folketingets partier. Bevillingerne er øget fra 14 mia. kr. i 2006 til over 18 mia. kr. i 2010 og ligger blandt de højeste i verden målt som andel af BNP.

Globaliseringsaftalen udmøntes jævnlige i konkrete initiativer. Den nyeste politiske aftale om fordeling af globaliseringsreserven til forskning og udvikling rummer blandt andet målrettede investeringer i forskning på energi-, sundheds-, og fødevarerområdet. Aftalen indebærer samtidig en styrkelse af en række eksisterende initiativer inden for innovation og videnspredning, jf. baggrundsnotat om fordeling af globaliseringsreserven til forskning og udvikling. Der er derudover indgået en aftale om at videreføre markedsføringen af Danmark med det formål at tiltrække og fastholde udenlandske investeringer, talenter og turister, samt sikre globale markedsandele.

Danske virksomheders investeringer i forskning og udvikling er ligeledes øget gennem de seneste år og ligger noget over OECD-gennemsnittet, men et stykke efter de lande, hvor virksomhederne investerer mest.

... er endnu ikke slået igennem i virksomhedernes innovation

Men den styrkede indsats er endnu ikke slået igennem på innovation eller produktivitetsudviklingen i dansk erhvervsliv. Det kan skyldes, at der typisk går nogle år, før indsatsen kan aflæses i statistikkerne. Det kan også skyldes, at indsatsen ikke er tilstrækkeligt målrettet virksomhedernes behov.

Derfor er der behov for bedre videnspredning fra offentlig forskning til virksomheder...

Der er således en betydelig udfordring i at sikre, at forsknings- og innovationssystemet bedst muligt understøtter innovation og fornyelse i virksomhederne, ikke mindst i de små og mellemstore virksomheder. Det er især vigtigt, at der sker en effektiv overførelse af viden fra offentlige videninstitutioner til virksomhederne.

Der foretages derfor løbende evalueringer af de enkelte innovationsordninger. Samtidig arbejdes der med at forenkle adgangen til de forskellige ordninger og i højere grad rette indsatsen mod virksomhedernes aktuelle behov.

Regeringen offentliggjorde i august et oplæg om "Styrket innovation i virksomhederne" med en række initiativer, der yderligere styrker rammerne for virksomhedernes innovationsaktiviteter.

...og for gode generelle rammevilkår

Virksomhedernes innovation påvirkes også af en række generelle rammevilkår. OECD peger blandt andet på udbuddet af risikovillig kapital og vilkårene for nye vækstvirksomheder, adgangen til kvalificeret arbejdskraft og konkurrencens intensitet som væsentlige for innovation.

Regeringen arbejder derfor for at sikre tilstrækkelig risikovillig kapital i samarbejde med pensionssektoren og har med finansloven for 2011 skabt de økonomiske rammer for, at der kan indgås en aftale med pensionssektoren. Samtidig er der de seneste år taget en række initiativer for at styrke vilkårene for nye og mindre vækstvirksomheder, blandt andet med etablering af væksthuse i 2007 og Erhvervspakken fra 2009. Vækstforum har udpeget "for få nye vækstvirksomheder" som en særskilt vækststudfordring og har tidligere modtaget et særskilt notat om risikovillig kapital.

Udbuddet af højtuddannet arbejdskraft er også øget betydeligt, men hovedparten af de højtuddannede arbejder i den offentlige sektor, og uddannelsesniveaue i den private sektor ligger i international sammenligning kun i midterfeltet. Det er desuden usikkert, om uddannelserne understøtter virksomhedernes innovation og fornyelse i tilstrækkeligt omfang.

Konkurrence med andre virksomheder i ind- og udland er en væsentlig drivkraft bag virksomhedernes innovation. Og mangel på konkurrence kan være en del af forklaringen på, at 60 pct. af de danske virksomheder kan overleve, selv om de ikke innoverer. Et særskilt debatoplæg om "Vækst og fornyelse gennem øget konkurrence" ser nærmere på, hvordan konkurrencen kan styrkes med henblik på at øge innovation og produktivitet.

Spørgsmål til drøftelse:

Spørgsmål 1:

Regeringen har sammen med globaliseringspartierne de seneste år arbejdet for at gøre innovationsindsatsen mere virksomhedsrettet. Der er netop lanceret en samlet innovationsportal, som gør innovationsindsatsen overskuelig for virksomheder. Antallet af aktører, ordninger og virkemidler er blevet reduceret, og indsatsen er blevet målrettet små og mellemstore virksomheders behov. Adgangen til international viden og teknologi er øget, og samspillet mellem virksomheder og videninstitutioner er blevet styrket. Endelig er investeringer blevet målrettet mod blandt andet velfærdsløsninger og grøn vækst.

- Hvilke tiltag kan fremme, at innovationsindsatsen bliver mere virksomhedsrettet?

Spørgsmål 2:

Det er særligt innovationen i de små og mellemstore virksomheder, der er svag i Danmark.

- Kan der gøres yderligere for at styrke innovationen i de små og mellemstore virksomheder?

Spørgsmål 3:

Virksomhederne bruger forskellige former for ny viden, når de udvikler nye produkter, effektiviserer processer, ændrer markedsføringsmetoder mv. Det er både viden, som virksomhederne selv skaber, viden de køber sig til hos andre og viden fra offentlige videninstitutioner. Virksomhedernes adgang til og anvendelse af viden er således et væsentligt element i at skabe innovation og dermed fastholde og skabe højproduktive arbejdspladser i Danmark.

- Hvad kan der gøres for at understøtte hurtigere og mere effektiv spredning af viden og øge samarbejdet mellem virksomheder og offentlige videninstitutioner? Er der behov for større fokus på samarbejde mellem virksomheder, forskningsinstitutioner, kapitalformidling og uddannelsesinstitutioner inden for særlige brancher?

Spørgsmål 4:

Adgang til velkvalificeret arbejdskraft, konkurrence med virksomheder i ind- og udland og adgang til risikovillig kapital er ifølge OECD rammebetingelser, der har stor betydning for innovation.

- Er der andre forhold, som er vigtige for virksomhedernes innovation?

2. Innovation i danske virksomheder er mindre end i flere andre lande

Styrket innovation og fornyelse er en forudsætning for at løfte Danmarks væksthdfordring og skabe flere højproduktive arbejdspladser i Danmark.

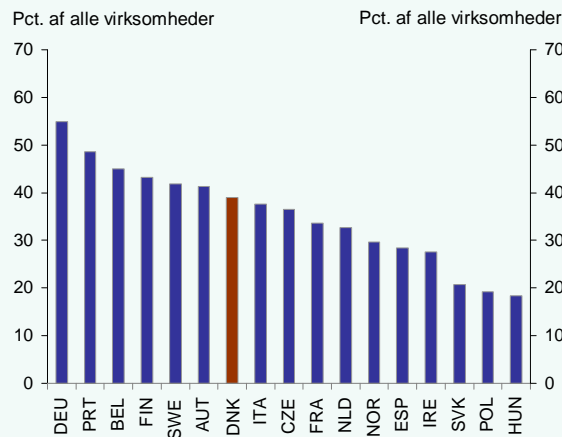
Det er derfor regeringens mål, at danske virksomheder skal være blandt de mest innovative i verden.

Innovative virksomheder har højere produktivitet end andre virksomheder. Det gælder, uanset om virksomhederne introducerer nye varer og tjenesteydelser, nye processer (maskiner mv.), nye organisationsformer, markedsføring eller design¹.

Utilstrækkelig innovation kan være en af forklaringerne på, at Danmark siden midten af 1990'erne har haft en svag produktivitetsudvikling. Knap 40 pct. af de danske virksomheder var produkt- og/eller procesinnovative i perioden fra 2006 til 2008. I flere andre lande var andelen større, jf. figur 1.

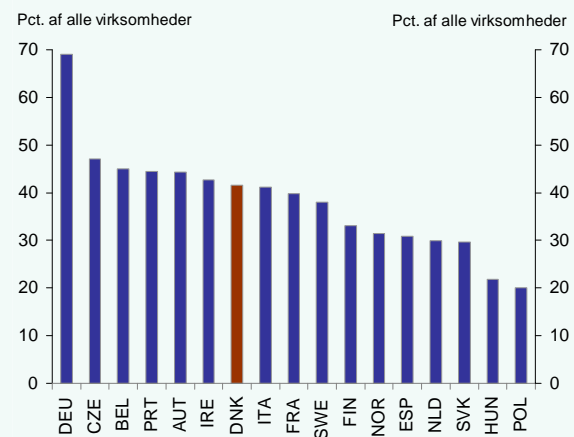
Hvis man ser på organisations- og markedsføringsinnovation er billedet tilsvarende, jf. figur 2.

Figur 1. Produkt- og/eller procesinnovative virksomheder, 2006-2008

Kilde: Eurostat.

Figur 2. Organisations- og/eller markedsføringsinnovative virksomheder, 2006-2008

Kilde: Eurostat.

Danske virksomheder er ikke så ofte produkt- og procesinnovative som virksomheder i Sverige og Finland, men er til gengæld oftere organisations- og markedsføringsinnovative.

Store virksomheder er oftere produkt- og procesinnovative end små og mellemstore virksomheder, ligesom der kan være store forskelle mellem brancher. Den danske erhvervsstruktur kan imidlertid ikke forklare, hvorfor Danmark kun ligger i det internationale midterfelt.

¹ Centre for Economic and Business Research (CEBR) for Økonomi- og Erhvervsministeriet, 2010: "Innovation og produktivitet"

3. Virksomhedernes investeringer i innovation

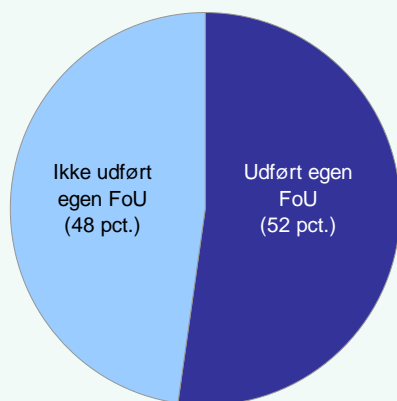
En stor del af innovationen i de danske virksomheder udspringer af god markeds-læsning, identifikation af kundernes behov, åben innovation med brugere, leverandører mv. Det er forhold, der ifølge OECD bliver stadig vigtigere for virksomhedernes innovationsaktiviteter. Forskning og udvikling er ligeledes en vigtig kilde til innovation, uanset om virksomhederne drager nytte af andres forskning eller selv forsker og udvikler.

Blandt de innovative danske virksomheder har omkring halvdelen af virksomhederne udført egen forskning og udvikling, jf. figur 3.

Danske virksomheder investerede i 2008 ca. 2 pct. af BNP i forsknings- og udviklingsaktiviteter svarende til knap 35 mia. kr. Virksomhedernes investeringer i forskning og udvikling ligger noget over OECD-gennemsnittet, men et stykke efter de lande, hvor virksomhederne investerer mest. Virksomhedernes investeringerne i forskning og udvikling er øget gennem en årrække, jf. figur 4. Dertil kommer virksomhedernes investeringer i andre innovationsaktiviteter som ny teknologi, nye organisationsformer, marketing mv.

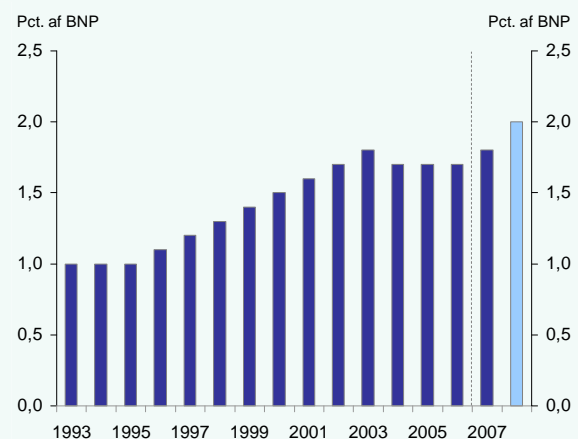
Der er siden 2001 gennemført en række ændringer i skattesystemet, der styrker virksomhedernes økonomiske incitamenter til at investere i fornyelse, herunder lavere selskabsskattesats og lavere skat på den sidst tjente krone.

Figur 3. Produkt- og/eller proces-innovative virksomheder med egen FoU, 2008

Kilde: Økonomi- og Erhvervsministeriets beregninger på registerdata fra Danmarks Statistik.

Figur 4. Private investeringer i forskning og udvikling, 1993-2008

Anm.: Databrud i 2006.

Kilde: Center for Forskningsanalyse, CFA og Danmarks Statistik.

De seneste tal for virksomhedernes investeringer er fra 2008. Den økonomiske krise kan i nogle virksomheder have intensiveret behovet for en stadig indsats for at sikre konkurrencedygtighed. Andre virksomheder kan have reduceret forskning og udvikling, fordi de ikke har overskud til investeringer i nye langsigtede satsninger.

4. Den offentlige forsknings- og innovationsindsats – videnopbygning, spredning og anvendelse

Adgang til viden af høj kvalitet er en forudsætning for at skabe vækst og højproduktive arbejdspladser i erhvervslivet.

Der er i de senere år sket en markant styrkelse af den offentlige forsknings- og innovationsindsats, blandt andet som led i Globaliseringsaftalen fra 2006 mellem en bred kreds af Folketingets partier. I 2010 er der afsat 18,4 mia. kr. til forskning, udvikling og innovation, hvilket svarer til godt 1 pct. af BNP. Det er mere end 4 mia. kr. mere end i 2006, jf. figur 5. Der investeres således betydelige midler i offentlig forskning og udvikling i Danmark i disse år – også sammenlignet med andre OECD-lande. Danmark er i dag et af de lande i verden, der investerer flest offentlige midler i forskning og udvikling, jf. figur 6.

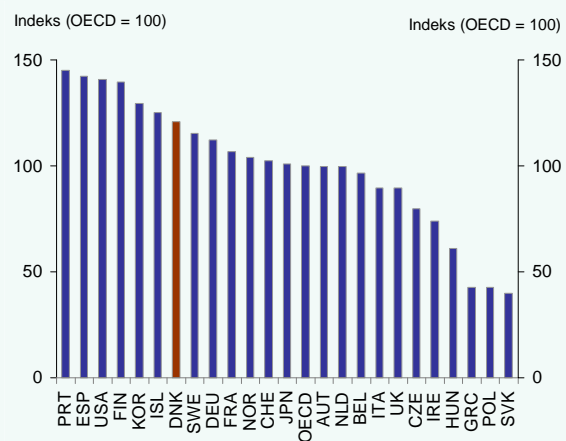
Figur 5: Offentlige bevillinger til forskning og udvikling, 2001-2011

Anm.: Figuren er baseret på budgettal. De røde felter angiver den andel af bevillingen, der ligger over 1 pct. af BNP.

Kilde: Videnskabsministeriet.

Figur 6: Statslige bevillinger til forskning og udvikling, 2008

Anm.: Data er opgjort som pct. af BNP og er indekse ret. Dermed bliver det muligt at sammenligne landene. Data er fra 2008 med undtagelse af GRC (2007) og CHE (2006).

Kilde: Eurostat.

Den offentlige forsknings- og innovationsindsats har til formål at styrke opbygning, spredning og anvendelse af viden i samfundet til gavn for både borgere og virksomheder.

Størstedelen af de offentlige investeringer anvendes på *videnopbygning*. Den offentlige forsknings- og innovationsindsats styrker opbygning af viden på områder, hvor det samfundsøkonomiske afkast er større end afkastet for den enkelte virksomhed, eller hvor der er en samfundsmæssig interesse i, at viden bliver opbygget og gjort tilgængelig for alle. Den nyeste aftale om globaliseringsreserven rummer blandt andet målrettede investeringer i forskning på energi-, sundheds- og fødevarerområdet.

Opbygningen af viden understøttes både gennem basisbevillinger til universiteterne og sektorforskningen, Grundforskningsfonden, Højteknologifonden og

forskningsrådene, jf. tabel 1 og baggrundsnotat om den offentlige indsats for forskning, udvikling og innovation.

Det er en vigtig del af den offentlige indsats at sikre, at denne viden bliver *spredt* til virksomhederne. Det kan fx ske ved, at universiteter og erhvervslivet samarbejder om projekter eller indgår i innovative netværk. Der er etableret en særlig national infrastruktur for innovationsnetværk og større klyngesamarbejder gennem initiativet "Innovationsnetværk Danmark", der er rettet mod virksomheder, der ønsker at etablere samarbejde med forskere og andre virksomheder i Danmark eller internationalt. Disse netværk suppleres af regionale netværks- og klyngesamarbejder, der understøttes af de regionale vækstfora.

Regeringen har med den nye aftale om globaliseringsreserven sikret finansiering på 100 mio. kr. i 2011-2012 til Matchfonden, som skal sikre, at der bliver tættere samarbejde mellem private og offentlige institutioner om forskningsaktiviteter. Matchfonden skal gøre det muligt at belønne de universiteter og forskningsinstitutioner, der formår at tiltrække nye forskningspenge fra virksomheder, fonde og privatpersoner.

Tabel 1. Den offentlige indsats for forskning, udvikling og innovation	
De største ordninger mv.	2010, mio. kr.
<i>Primært videnophbygning:</i>	
• Basisbevillinger til universiteter og sektorforskning mv.	8.900
• Forskningen på sygehusene mv.	1.100
• Det Strategiske Forskningsråd (2003)	1.100
• Højteknologifonden (2005)	500
• Det Frie Forskningsråd (2003)	1.400
• Grundforskningsfonden (1991)	400
• EU-midler	1.100
<i>Primært videnspredning og videndeling:</i>	
• Rådet for Teknologi og Innovation, herunder Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter (GTS) (2002)	1.100
• Patentsystemet (ca. 150 mio. kr. 1)	0
• Regionale Vækstfora (2006)	300
<i>Primært videnanvendelse:</i>	
• Fornyelsesfonden (2010)	200
• Energiteknologisk Udviklings- og Demonstrationsprogram (2007)	400
• Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (2009)	200
<i>Øvrige (herunder blandt andet medlemskab af Det Europæiske Center for Højenenergifysik (CERN), Den Europæiske Rumorganisation (ESA), Green Labs DK, tilskudspuljer i ministerierne mv.)</i>	1.700
I alt²	18.400

Anm.: Bevillingerne er angivet som budgettal i 2011-priser og er afrundet til nærmeste 100 mio. kr. Årstallet i parentes angiver det år, ordningen mv. blev etableret.

1. Patent- og Varemærkestyrelsen har en samlet omsætning på ca. 150 mio. kr. via indtægtsdækket virksomhed og gebyrer.
2. Ekskl. Regionale Vækstfora, der ikke regnes med ved opgørelsen af den offentlige forskningsindsats.

Kilde: Finanslov for 2011.

Viden formidles også gennem de Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter, gennem formidling af internationale kontakter og via rådgivning i de regionale væksthuse. Et velfungerende patentsystem og gode muligheder for at købe og sælge patenter er en vigtig del af denne videnspredning.

Endelig er det en del af den offentlige indsats at understøtte, at viden bliver *anvendt* til at udvikle, demonstrere og markedsmodne nye løsninger i virksomheder – blandt andet inden for områder som velfærd og energi, hvor der er en særlig samfundsinteresse. Innovationsindsatsen kan blandt andet skabe rammerne for, at nye løsninger bliver afprøvet og testet, så de hurtigere kommer på markedet.

I de senere år har der været fokus på at samle og styrke programmer inden for videnanvendelse med etablering af blandt andet Fornyelsesfonden.

Samtidig har der været øget fokus på at styrke både videnopbygning, videnspredning og videnanvendelse inden for særligt prioriterede områder, såsom biotek, cleantech, velfærdsteknologi, fødevarer, design og oplevelsesøkonomi. Det er områder, hvor der typisk er en lang tradition i Danmark for et positivt samspil mellem virksomheder, forsknings- og videninstitutioner og offentlige myndigheder. Der er også sat fokus på mere markedsnære initiativer, fx med indsatsen for brugerdreven innovation samt handlingsplanen for markedsføring af Danmark.

Den danske offentlige innovationsindsats er hermed i god tråd med de anbefalinger, OECD offentliggjorde i juni 2010 i innovationsstrategien "Getting a head start on tomorrow", jf. boks 1.

Boks 1. De vigtigste budskaber i OECD's innovationsstrategi (juni 2010)

1. Innovation er mere end udvikling af ny teknologi

Mange virksomheder baserer deres innovationer på andet end ny teknologi. De inddrager blandt andet brugere, designere mv. OECD anbefaler derfor, at ny innovationspolitik formuleres bredere end forskning og udvikling til også at fokusere på videndeling, nye kompetencer, brugerdreven innovation, iværksætteri mv.

2. Nye innovationer kræver nye kompetencer

Virksomhederne vil fremover i langt højere grad efterspørge nye kompetencer blandt deres medarbejdere, nye uddannelser samt nye kombinationer af eksisterende discipliner.

3. Nye innovationer kræver mere samarbejde

Virksomhederne arbejder i dag oftere sammen med andre virksomheder og bl.a. viden-institutioner om at udvikle nye innovationer. Derfor skal innovationspolitikken støtte nye former for netværk og partnerskaber mellem virksomheder, universiteter, brugere og videninstitutioner.

4. De globale udfordringer driver innovation

De globale udfordringer, fx miljø, adgang til rent vand, fattigdom og stigende pres på velfærdssektoren, er en vigtig driver for innovation og åbner nye markeder for innovative virksomheder.

5. Det offentlige kan drive innovation

Det offentlige kan drive innovation, fx via en mere intelligent efterspørgsel af produkter og services og ved en smartere regulering.

Den danske indsats ligger også i god tråd med EU-Kommissionens kommende innovationsstrategi "Innovation Union", der aktuelt drøftes med medlemslandene. Her har man fra dansk side blandt andet lagt vægt på at sikre et større vækstbidrag fra Fællesskabets investeringer inden for forskning, innovation og uddannelse.

5. Behov for forenkling og bedre overblik

Virksomhederne har forskellige ønsker og behov i forhold til de offentlige innovationstilbud, blandt andet afhængigt af faktorer som størrelse, branche mv. Fx har servicevirksomheder ikke de samme behov for forskning og patentering som virksomheder inden for medicinalindustrien. I stedet kan servicevirksomheder ligesom mange andre virksomheder fx have behov for viden og initiativer, som fremmer innovation i samspil med brugere.

Dertil kommer, at nogle virksomheder primært innoverer for at effektivisere processer i virksomheden, mens andre primært har fokus på udvikling af nye produkter.

Der er derfor behov for en bred, men overskuelig innovationsindsats.

Derfor har regeringen forenklet innovationsindsatsen. I forhold til 2006 er der i dag langt færre selvstændige aktører, virkemidler og ordninger. Videnskabsministeriet har reduceret antallet af puljer og virkemidler med omkring 20 i perioden 2006-2010. Økonomi- og Erhvervsministeriet har samlet sin indsats for innovation under Fornylsesfonden. Der er også sket forenklinger i Fødevarerministeriet og Klima- og Energiministeriet. Antallet af selvstændige forsknings- og uddannelsesinstitutioner er ligeledes reduceret, så der i dag er otte universiteter og fem sektorforskningsinstitutioner. Antallet af teknologiske serviceinstitutter – de såkaldte GTS-institutter – er i dag ni, mod over 35 i 1980'erne. Endelig er antallet af regionale og nationale innovationsnetværk og teknologicentre, der fremmer samarbejde for virksomheder og videninstitutioner, reduceret fra 37 i 2006 til 22 i 2010.

Antallet af innovationsaktører er reduceret markant, samtidig med at man søger at dække flere erhvervsbrancher og nå ud til flere virksomheder. Der er gjort en stor indsats for øget overblik og markedsføring via GTS-institutter, de regionale væksthuse og de nationale innovationsnetværk.

Endelig sker der i dag som hovedregel effektmålinger af innovationsordningerne. For de ordninger, der har eksisteret i mange år, kan der konstateres positive økonomiske effekter. Det gælder fx videnspilot- og innovationsnetværkordningen. Nogle af de nyere ordninger er endnu ikke effektmålt, da der endnu ikke findes virksomhedsdata, der kan belyse effekterne. Det gælder generelt for den indsats, der blev sat i gang med aftalen om Globaliseringspuljen i 2006.

6. Det videre arbejde – forslag til en mere virksomhedsrettet innovationsindsats

Regeringen fremlagde i august 2010 oplægget "Styrket innovation i virksomhederne", der præsenterer en samlet analyse af de danske innovationsudfordringer samt en række nye initiativer.

Siden har der i løbet af efteråret været afholdt debatmøder mellem økonomi- og erhvervsministeren, videnskabsministeren, erhvervsorganisationer, videninstitutioner og andre interessenter på området. Derudover er der indgået en ny politisk aftale om fordeling af globaliseringsreserven til forskning og udvikling.

På baggrund af oplægget og den efterfølgende indsats er der identificeret fire fokusområder i regeringens videre arbejde med at skabe en mere virksomhedsrettet innovationsindsats:

- Innovationsordningerne skal være nemt tilgængelige og effektive.
- Indsatsen skal nå ud til flere små og mellemstore virksomheder.
- Virksomhedernes adgang til førende viden og teknologi skal styrkes.
- Investeringerne i grøn vækst og velfærdsløsninger skal omsættes til vækst.

Nedenfor beskrives indsatsen inden for hvert af disse områder og eksempler på nye initiativer. Initiativerne er ligeledes beskrevet i baggrundsnotatet om initiativer om vækst gennem innovation og fornyelse.

Innovationsordningerne skal være nemt tilgængelige og effektive

Analyser viser, at mange virksomheder har et begrænset kendskab til de offentlige innovationstilbud, og at de oplever, at det er svært at finde frem til relevante tilbud. Derfor har regeringen samlet nogle af de offentlige innovationsprogrammer og -ordninger i færre og større programmer og skabt en nemmere indgang til de offentlige innovationstilbud.

Der foretages i dag evaluering, effektmålinger og brugerundersøgelser af de fleste innovationsordninger. Det skal imidlertid sikres, at effekten dokumenteres konsekvent for alle innovationstilbud, ligesom der skal opstilles entydige effektmål. Regeringen vil derfor foreslå, at udviklingen styrkes yderligere med følgende initiativer:

Innovationsordningerne skal være nemt tilgængelige og effektive:

- Der er åbnet et call-center og en webportal, der giver virksomhederne nem adgang til alle relevante offentlige innovationstilbud ét sted.
- Dokumentation af effekt: I forlængelse af eksisterende evalueringer, effektmålinger og brugerundersøgelser skal det sikres, at effekten dokumenteres konsekvent for alle innovationstilbud. Der skal således opstilles entydige effektmål for alle ordninger og fonde mv. af de ansvarlige myndigheder. Evalueringer og effektmålinger skal anvendes til at tage stilling til eventuel videreførelse, sammenlægning eller justering. Evalueringerne kan fx også afrapporteres i den årlige redegørelse om erhvervsstøtte.
- Styrket sammenhæng mellem den nationale og regionale innovationsindsats. Regeringen vil indgå aftale med de regionale vækstfora om styrket sammenhæng og effektmåling af den samlede regionale innovationsindsats, herunder drøfte fælles udbud mv. i regi af de regionale partnerskabsaftaler om vækst og erhvervsudvikling.

Indsatsen skal nå ud til flere små og mellemstore virksomheder

Mens op mod 60 pct. af de store virksomheder er innovative, er det kun knap 30 pct. af virksomhederne med under 50 ansatte, der har introduceret nye produkter og/eller processer i perioden 2006-2008.

Samtidig viser dialog med erhvervslivet, at det ofte er de små og mellemstore virksomheder, der mangler tid og ressourcer til at arbejde systematisk med innovation, ligesom de kun i mindre omfang gør brug af den offentlige innovationsindsats.

Derfor vil regeringen foreslå, at indsatsen for at øge innovationen i små og mellemstore virksomheder styrkes med en innovationspakke, der tager udgangspunkt i den enkelte virksomheds behov og konkrete situation.

Innovationspakke til små og mellemstore virksomheder:

- Regeringen tager initiativ til et partnerskab med erhvervslivets organisationer og revisorer, så alle små og mellemstore virksomheder får adgang til sparring og rådgivning om innovation og de muligheder, der findes for støtte, partnerskaber og øvrige tilbud, der kan styrke virksomhedens udvikling.
- Der lanceres et styrket innovationstjek, hvor private rådgivere og GTS-rådgivere tilbyder et innovationseftersyn af hele virksomheden. Fornyelsesfonden tilbyder private innovationstjek til omstilling i virksomheder i hårdt ramte områder, og GTS-institutternes innovationstjek er gjort landsdækkende og udvidet, således at 3.000 små og mellemstore virksomheder i 2010-2012 vil få tilbudt et eftersyn.
- Videnkupon-ordningen fordobles, så 500 små virksomheder årligt får muligheden for at få en videnkupon, der er et tilskud til køb af viden hos GTS-institutter, universiteter mv. i forbindelse med innovationsprojekter.
- Højtuddannede kompetencer er en forudsætning for forskning og udvikling i virksomheder. Regeringen har i de netop afsluttede forhandlinger om globaliseringsreserven for 2011 afsat yderligere 10 mio. kr. til erhvervsph.d.-ordningen og dermed fastholdt ordningens niveau for 2010.

Virksomhedernes adgang til førende viden og teknologi skal styrkes

Virksomhederne har brug for viden fra offentlige forskningsinstitutioner og for at indgå i fælles innovationsprojekter. Omkring 14 pct. af virksomheder med innovationspotentiale samarbejder i dag med universiteterne, og 17 pct. samarbejder med GTS-institutter. Men med de senere års stigende investeringer i forskning og udvikling, både på universiteter og i GTS-institutter, er der brug for at få styrket virksomhedernes samarbejde og partnerskaber med videninstitutioner.

Behovet for et øget offentlig-privat samarbejde om forskning og udvikling viser sig også ved, at private virksomheders finansiering af universitetsforskningen i Danmark kun udgør 3½ pct. af den samlede universitetsforskning, hvilket er langt mindre end i de fleste OECD-lande.

International orientering er afgørende for at få adgang til nyeste viden og teknologi. En analyse foretaget af UNESCO i 2005 viser således, at knap 99 pct. af verdens investeringer i forskning og udvikling foretages uden for Danmark, hvilket understreger behovet for at deltage i international videnudveksling.

Regeringen har de senere år taget en række initiativer for at styrke danske virksomheders adgang til international viden. Det gælder oprettelsen af innovationscentre i Silicon Valley, Shanghai og München samt en række internationale samarbejdsaftaler, blandt andet med Kina. Samtidig understøtter regeringen danske virksomheder og forskningsinstitutioners deltagelse i en række interna-

tionale samarbejdsprogrammer som EUROSTAR og det syvende europæiske rammeprogram for forskning.

Regeringen foreslår, at der igangsættes en række nye initiativer for yderligere at styrke virksomhedernes adgang til førende viden i ind- og udland:

Virksomhedernes adgang til førende viden og teknologi skal styrkes:

- Implementering af Matchfonden skal sikre, at der bliver tættere samarbejde mellem private og offentlige institutioner om forskningsaktiviteter. Matchfonden skal gøre det muligt at belønne de universiteter og forskningsinstitutioner, der formår at tiltrække nye forskningspenge fra virksomheder, fonde og privatpersoner. Der er afsat 100 mio. kr. i 2011-2012.
- Videnoverførelse version 2.0: Videnoverførelse fra offentlige videninstitutioner til virksomheder skal ske mere effektivt, og viden skal nå ud til flere små og mellemstore virksomheder for at styrke virksomhedernes innovation. Således skal virksomhederne generelt i højere grad anvende og inddrage viden (teknologisk-, proces-, markeds- og ledelsesmæssig viden mv.) i deres udvikling. Videnskabsministeren vil til formålet nedsætte en ekspertgruppe, som har til opgave at undersøge og komme med forslag til en mere effektiv vidensspredning. I den sammenhæng kan der tages afsæt i de byggesten, der allerede findes (GTS, universiteter, innovationsnetværk), men der kan også tænkes nyt og anderledes.
- Styrket internationalisering af dansk forskning og innovation: Regeringen vil i 2010 og 2011 stå i spidsen for at etablere en stor nordeuropæisk alliance for over 200 stærke netværk og klynger i blandt andet Norden, Tyskland og Polen. I alliancen skal indgå alle de 22 danske innovationsnetværk, hvilket vil give over 4000 danske netværksvirksomheder helt nye internationale netværk og globale samarbejdspartnere. Samtidig skal de tre danske innovationscentre i Silicon Valley (2006), Shanghai (2007) og München (2008) fortsat og i øget grad bistå virksomheder med videnhjemtagning om nyeste teknologier og forretningsmodeller, identificere samarbejdspartnere, bistå med kommercialisering af dansk forskning mv.

Investeringerne i grøn vækst og velfærdsløsninger skal omsættes til vækst

Danmark står over for særlige samfundsudfordringer på eksempelvis det grønne område og velfærdsområdet.

På det grønne område skal der i de kommende år findes løsninger, som kan føre til reduktion af CO₂-udledning, udnyttelse af alternative energikilder, sundere fødevarer, adgang til rent vand og bæredygtig affaldshåndtering mv.

På velfærdsområdet står den offentlige sektor over for en række udfordringer for at imødekomme borgernes høje forventninger. Her kan behovet for at udvikle innovative løsninger forventes at stige de kommende år som følge af den demografiske udvikling, der øger efterspørgslen efter social- og sundhedsydelser.

Også grundet global efterspørgsel har danske virksomheder en unik mulighed for at opnå eksport og vækst gennem udvikling og lancering af innovative løsninger på disse områder.

Regeringen arbejder for at understøtte privat innovation på disse områder gennem midler til forskning og udvikling, demonstration og markedsmodning.

På det grønne område støtter regeringen bl.a. Green Labs, der er testfaciliteter for klimateknologier og et nyt, nationalt testcenter for vindmøller i Østerild Klitplantage i Thy. Endvidere har Lindoe Offshore Renewables Center (LORC), der er et nyt center for forskning, udvikling, test og demonstration af teknologi til udvinding af grøn energi på havet, fået midler fra Fornyelsesfonden. Dermed får virksomhederne gode muligheder for at komme hurtigt i drift og teste nye løsninger i stor skala.

På velfærdsområdet kan der fx under Fornyelsesfonden søges tilskud til markedsmodning af offentlige sundheds- og velfærds løsninger.

Endvidere er der med aftalen om ABT-Fonden afsat i alt 3 mia. kr. i 2009-16 til afprøvning og udbredelse af ny teknologi og nye arbejds- og organisationsformer i den offentlige sektor. Her kan offentlige myndigheder i partnerskab med virksomheder søge om medfinansiering til velfærds løsninger, som kan aflaste medarbejderne og give mere tid til borgernær service og omsorg. Fonden kan ligeledes gennem strategiske investeringer på centrale offentlige serviceområder bidrage til at etablere et markeds mæssigt grundlag for storskala implementering af nye innovative it-løsninger inden for fx telemedicin og velfærdsteknologi.

Tilsvarende vil den store investeringssatsning på sygehusområdet give muligheder for nye og innovative løsninger, herunder blandt andet på it-området og i forhold til energieffektive løsninger.

Også den offentlige indkøbspolitik understøtter innovation i virksomhederne, selv om det primære sigte er effektivisering.

På varekøbsområdet sikrer konkurrencen mellem de private leverandører om de offentlige indkøb, at leverandørerne hele tiden arbejder med at forbedre og nytænke deres løsninger – enten i indhold eller pris – således at de kan vinde konkurrencen om det offentlige indkøb. På den måde virker konkurrencen om offentlige indkøb som et væsentligt innovationsredskab.

Også de seneste års mulighed for funktionsudbud på serviceområdet understøtter innovation i erhvervslivet ved at give de private leverandører et større frirum til at udvikle og levere nye løsninger. I et funktionsudbud stiller den offentlige myndighed krav til den endelige "funktion" af et indkøb frem for at stille detaljerede krav til, hvordan denne funktion skal opnås. Et funktionsudbud kan fx være, at der generelt skal være rent på hospitalet og at operationsstuerne skal rengøres, så de lever op til særlige standarder, i stedet for et traditionelt udbud, hvor der angives hvor hyppigt, hvor, hvordan og med hvad der, skal gøres rent.

Offentlige myndigheder køber årligt varer og tjenesteydelser fra private leverandører for ca. 270 mia. kr. Det er et afgørende hensyn, at der løbende arbejdes med at sikre, at det offentlige indkøb tilrettelægges så effektivt som muligt. Dette indebærer, at der fra område til område overvejes, hvordan indkøbet konkurrenceudsættes optimalt i forhold til det konkrete indkøbsområdes karakter, herunder markedssituationen, efterspørgselsbehovet og muligheden for at sikre innovation i opgaveløsningen, hvor dette understøtter effektivt indkøb.

Regeringen vil derfor foreslå, at der sættes et nyt initiativ i gang:

Innovative indkøb på velfærdsområdet:

Med initiativet igangsættes under Fornyelsesfonden et antal pilotprojekter, der skal fremme innovative, såkaldte prækommercielle, indkøb for producenter og offentlige myndigheder. Udvalgte løsninger støttes, så prisen bliver konkurrencedygtig i forhold til eksisterende velfærds løsninger. Pilotprojekterne vil fokusere på de områder, hvor der er potentiale for at opnå øget omkostningseffektivitet i den offentlige sektor og øget vækst og beskæftigelse i virksomhederne. Pilotprojekterne skal demonstrere, hvordan prækommercielle indkøb kan styrke innovationen og gennemføres af de offentlige myndigheder inden for rammerne af de offentlige indkøbsaftaler.

7. Andre rammevilkår med særlig betydning for innovation

Det er virksomhederne, der træffer de beslutninger, der driver innovation og fornyelse i dansk erhvervsliv. Denne indsats understøttes ikke kun af den offentlige indsats for forskning, udvikling og innovation, men også af en række andre generelle rammevilkår. OECD m.fl. har peget på, at følgende generelle rammevilkår har særlig stor betydning for virksomhedernes innovation:

- Risikovillig kapital og vilkårene for nye vækstvirksomheder
- Adgangen til højt kvalificeret arbejdskraft
- Konkurrence og åbenhed over for udlandet
- Effektiv regulering

Udbuddet af risikovillig kapital i Danmark ligger i den pæne ende af midterfeltet blandt OECD-landene. Det skal bl.a. ses i lyset af, at regeringen gennem de seneste år har taget mange tiltag for at sikre adgang til risikovillig kapital for virksomheder med vækstpotentiale, blandt andet gennem Vækstfonden. Indsatsen blev endvidere styrket med Erhvervspakken for små og mellemstore virksomheder fra september 2009, der er en målrettet, midlertidig indsats for at forbedre finansieringsmulighederne mv. for små og mellemstore virksomheder. Det er i september 2010 aftalt at forlænge indsatsen til og med 2011. I den sammenhæng blev indsatsen justeret, så blandt andet kom-i-gang-låneordningen for nystartede virksomheder styrkes.

Herudover har regeringen i flere omgange styrket indsatsen i innovationsmiljøerne senest med aftalen om udmøntning af globaliseringsmidlerne til forskning og udvikling fra oktober 2010.

Det kan dog fortsat være en udfordring for iværksættere og små og mellemstore virksomheder med vækstpotentiale at få adgang til risikovillig kapital. Derfor har regeringen taget initiativ til at indgå en aftale med pensionsinstitutter om risikovillig kapital til iværksættere og små og mellemstore virksomheder med vækstpotentiale. Regeringen har med finansloven for 2011 skabt de økonomiske rammer for, at der kan indgås en aftale med pensionssektoren.

Vækstforum har tidligere modtaget særskilt notat om risikovillig kapital.

Foruden adgangen til risikovillig kapital har vækstvilkårene for nye virksomheder også stor betydning for innovation i erhvervslivet. Nye virksomheder skaber dynamik i samfundet. De bidrager til innovation og fornyelse ved at udvikle nye produkter og teknologier. Samtidig er nye vækstvirksomheder med til at skærpe

konkurrencen i erhvervslivet ved at udfordre etablerede virksomheder. Regeringen har de seneste år styrket indsatsen over for virksomheder med vækstpotentiale, blandt andet ved indsatsen i regi af væksthuse.

Vækstforum har udpeget for få nye vækstvirksomheder som en særskilt vækst-udfordring.

Adgangen til højt kvalificerede medarbejdere er central for virksomhedernes fornyelse. Højt kvalificerede medarbejdere er fx en betingelse for egen forskning og udvikling og for at kunne gøre brug af den nyeste viden, inddrage ny teknologi, gøre sig gældende på nye markeder mv.

De mest innovative virksomheder er kendetegnet ved et højt uddannelsesniveau. Jo højere medarbejdernes uddannelsesniveau er, desto større er sandsynligheden for, at en virksomhed er innovativ og højproduktiv.

Udbuddet af højtuddannet arbejdskraft er øget betydeligt, men uddannelsesniveauet i den private sektor ligger i international sammenligning kun i midterfeltet.

Et højere uddannelsesniveau kan stimulere innovation og fornyelse. Det er dog ikke uvæsentligt, hvilken videregående uddannelse medarbejderne har. En analyse af de innovative virksomheder viser, at det især er samfundsvidenskabelige og tekniske uddannelser, der har betydning for udviklingen af nye produkter, mens samfundsvidenskabelige og humanistiske uddannelser primært understøtter design og nye markedsføringsmetoder, jf. tabel 2.

Tabel 2. Betydningen af videregående uddannede i innovative virksomheder

Uddannelsesretning:	Teknisk	Samfundsvidenskabelig	Humanistisk
Innovationsform:			
- Nye produkter	+	+	
- Nye processer (maskiner mv.)	+		
- Nye organisationsformer	+	+	
- Nye markedsføringsmetoder	+	+	+
- Nye design		+	+

Anm.: Alene videregående uddannelser.

Kilde: Centre for Economic and Business Research (CEBR) for Økonomi- og Erhvervsministeriet 2010: "Innovation og produktivitet".

Konkurrence og åbenhed over for udlandet øger virksomhedernes incitamenter til at investere i forskning, udvikling og innovation eller på anden måde adskille sig fra sine konkurrenter. Et væsentligt element i at styrke konkurrencen er, at danske virksomheder konkurrerer med udenlandske virksomheder. Desuden er det afgørende, at der ikke er barrierer for nye virksomheder, der udfordrer de eksisterende. De konkrete muligheder for at styrke konkurrencen i Danmark behandles i debatoplægget "Vækst og fornyelse gennem øget konkurrence".

Effektiv regulering kan ligeledes påvirke innovationsniveauet i erhvervslivet og de måder, som virksomheder innoverer på. Hvis virksomheder skal bruge mange ressourcer på at efterleve den offentlige regulering, er der færre ressourcer til virksomhedernes forretning. De administrative byrder er lettet for erhvervslivet med ca. 20 pct. siden 2001. Samtidig arbejder regeringen på bl.a. energiområdet

med at se på, hvordan reguleringen kan medvirke til at fremme teknologier og løsninger, der kan bidrage til omkostningseffektivt at nå regeringens mål på klimaområdet.

**VÆKST GENNEM
INNOVATION OG FORNYELSE**

November 2010:38

Henvendelse om publikationen
kan ske til:

Statsministeriet
Christiansborg
Prins Jørgens Gård 11
1218 København K

ISBN elektronisk publikation:
978-87-92480-92-7

Design: BGRAPHIC

Publikationen kan hentes på
Statsministeriets hjemmeside

www.stm.dk

